

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Вченої ради

Навчально-наукового інституту
психології та соціального захисту

 Василь КАРАБИН

« 02 » вересня 2020 р.

ОК 1.2.8 ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

ПРОГРАМА

навчальної нормативної дисципліни

підготовки бакалаврів

спеціальності: 035 Філологія

за освітньою програмою: Переклад з англійської

Львів
2020 рік

Розробник програми:

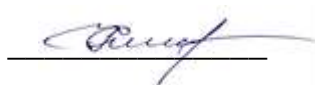
Бабелюк О.А., професор кафедри іноземних мов та перекладознавства

Рецензент: Андрейчук Н.І., професор кафедри перекладознавства імені Г. Кочура ЛНУ ім Івана Франка, професор, доктор філологічних наук

Програму рекомендовано кафедрою іноземних мов та перекладознавства.

Протокол від “27” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри іноземних мов та перекладознавства

Олег ТИЩЕНКО

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту

Протокол від “28” серпня 2020 року № 1

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Зіставне мовознавство” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 035 Філологія.

Зіставне мовознавство є ключовою дисципліною підготовки перекладачів, зокрема в аспекті контрастивного аналізу лексики рідної та іноземної мов.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є спільні та відмінні ознаки лексичних одиниць зіставляваних мов у структурному, семантичному та функційному вимірах.

Міждисциплінарні зв'язки: здійснюються з іншими практичними дисциплінами, які націлені на формування професійних компетентностей перекладача. Це, перш за все, „Українська мова та культура”, „Практичний курс іноземної мови”, “Практика перекладу”, адже ці дисципліни відповідають за формування у студентів професійних компетенцій перекладача.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

Змістовий модуль 1. Контрастивна лексикологія як філологічна дисципліна.

Змістовий модуль 2. Структурні особливості слова у контрастивному вимірі.

Змістовий модуль 3. Контрастивний аналіз лексики у семантичному та функційному вимірах.

Змістовий модуль 4. Порівняльна стилістика як дисципліна лінгвістичного циклу.

Змістовий модуль 5. Стилiстичний синтаксис англійської й української мов.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Зіставне мовознавство” є формування системного уявлення про основний об'єкт зіставних мовознавчих, зокрема лексикологічних студій: слово у його формальному, семантичному та функційному вимірах. Передбачається розвиток умінь узагальнення суперечливих положень контрастивних студій та пошук можливих відповідей на дискусійні питання.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни Зіставне мовознавство є:

- ознайомити з основними напрямками та методами досліджень у контрастивних лексикологічних студіях,
- ознайомити з категоріальним апаратом та основними поняттями дисципліни, зокрема, основними концепціями стосовно визначення поняття слова,

- ознайомити з особливостями морфемної структури англійського та українського слова, способами словотворення в сучасній українській та англійській мовах;
- розкрити основні положення лексичної семантики та принципи групування слів у семантичні класи;
- сформулювати уявлення про особливості стилістичної диференціації лексики загалом та особливості лексики регіональних варіантів в англійській та українській мовах;
- розвинути вміння обґрунтовано обирати Tertium comparationis для зіставного аналізу лексики на структурному, семантичному та стилістичному рівнях
- підготувати майбутнього фахівця до наукової діяльності, продовження освіти.

1.3. Програмні результати навчання:

- застосовувати методи аналізу за безпосередніми складовими, а також контрастивного, трансформаційного, дистрибутивного, компонентного аналізів до досліджуваних лексичних одиниць;
- робити морфемний аналіз слова, віднайти вільні чи зв'язані морфеми; визначити тип словотвору лексеми у зіставляваних мовах;
- визначати семантичні процеси у формуванні семантичної структури слова: метафоризація, метонімізація тощо у зіставляваних мовах;
- виокремлювати семи на основі аналізу смислів лексичних одиниць у мовленні; розпізнавати денотативні / конотативні компоненти значення слова у зіставляваних мовах;
- добирати ідеографічні та стилістичні синоніми й семантичні та дериваційні антоніми у зіставляваних мовах;
- диференціювати полісемію та омонімію слів; встановлювати гіпоніми та гіпероніми лексичних одиниць; визначати, до якого функційного пласту лексики належить лексична одиниця у зіставляваних мовах;
- розпізнавати архаїзми, історизми, неологізми, жаргонізми, юфемізми тощо в англійській та українській мовах.
- здійснювати адекватний переклад з іноземної мови на українську та навпаки з опорою на контрастивний аналіз лексики текстів, що відповідають тематиці та рівню складності курсу.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 240 годин /8 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

КОНТРАСТИВНА ЛЕКСИКОЛОГІЯ ЯК ФІЛОЛОГІЧНА ДИСЦИПЛІНА.
СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛОВА У КОНТРАСТИВНОМУ ВИМІРІ.

Тема 1.1. Місце контрастивної лексикології у зіставному мовознавстві.

Контрастивна лексикологія як філологічна дисципліна. Завдання, предмет і об'єкт лексикології. Методи дослідження в контрастивній лексикології. Поняття мовної одиниці. Слово як основна одиниця мови. Підходи до визначення слова.

Тема 1.2. Морфемна структура слова в українській та англійській мовах.

Типи морфем. Контрастивний аналіз морфемної структури слів у зіставлюваних мовах.

Тема 1.3. Контрастивний аналіз словотвору в українській та англійській мовах.

Словотвір: підходи до класифікації, продуктивність способів словотворення в сучасній українській та англійській мовах.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛІЗ ЛЕКСИКИ У СЕМАНТИЧНОМУ ТА
ФУНКЦІЙНОМУ ВИМІРАХ.

Тема 2.1. Контрастивний аналіз семантичної структури слова.

Проблеми значення і смислу. Макро- та мікрокомпоненти семантичної структури слова. Розвиток семантичної структури слова. Проблеми полісемії. Лінгвістична метафора та метонімія. Проблеми синонімії та антонімії. Омоніми та їхня класифікація.

Тема 2.2. Контрастивний аналіз стилістичної диференціації лексики в англійській та українській мовах.

Стилістична класифікація слів в англійській та українській мовах. Мовленнєві варіанти зіставлюваних мов.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

ПОРІВНЯЛЬНА СТИЛІСТИКА ЯК ДИСЦИПЛІНА ЛІНГВІСТИЧНОГО
ЦИКЛУ.

Тема 3.1. Порівняльна стилістика як дисципліна лінгвістичного циклу.

Предмет, цілі та завдання порівняльної стилістики. Джерела англійської та української стилістик. Методи дослідження порівняльної стилістики. Стилiстика сприйняття як стилістика декодування. Стилiстична диференціяція англійської та української мов. Стилiстика художнього мовлення; Текст як

предмет вивчення стилістики; Інтерпретація художнього тексту; Способи аналізу художнього тексту. Контекст, інтертекстуальність. Стилї мови, мовленнєвої діяльності та мовлення. Визначення функціонального стилю. Класифікація функціональних стилів. Розмовний стиль. Культура мовлення. Стилїстика розмовного стилю. Стратегій ввічливості. Форма звертання. Лінгвокультурологічна складова стилю. Гендерний чинник стилетворення.

Тема 3.2. Основні терміни й поняття порівняльної стилістики. Стилїстична семасіологія. . Основні поняття теорії перекладу. Основні поняття порівняльної стилістики як галузі лінгвістичної науки. Стилїстична семасіологія; уподібнення, метафора, метонімія, епітет, антономазія, парафраза, евфемізм, прислів'я та приказки; Стилїстичні прийоми перекладу: прийоми перекладу метафоричних одиниць та метонімій; Прийоми передачі іронії в перекладі. Денотативне й конотативне значення. Лексичні проблеми контрастивної стилістики. Типи перекладу, еквівалентність перекладу, типи еквівалентів, прагматичний аспект перекладу, техніка перекладу.

Тема 3.3. Стилїстична фонетика та графіка. Фонетичні засоби стилістики: алітерація, асонанс, звукопис. Графічні засоби стилістики: відсутність сегментації тексту, моделі сегментації тексту, значуща відсутність фрагменту тексту, транспозиція графічної моделі тексту, особливі випадки графічної організації тексту. Стилїстична диференціація англійської та української мов.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.

СТИЛІСТИЧНИЙ СИНТАКСИС АНГЛІЙСЬКОЇ Й УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Тема 4.1. Стилїстичний синтаксис англійської та української мов. Поняття виразного засобу та стилїстичного прийому на синтаксичному рівні. Виразні засоби синтаксису: виразні засоби синтаксису, що базуються на редукції вихідної моделі речення, на її експансії та зміні порядку основних компонентів. Стилїстичні прийоми синтаксису: стилїстичні прийоми синтаксису, що базуються на взаємодії синтаксичних структур у контексті, на трансформації значення синтаксичних структур та на трансформації способів синтаксичного зв'язку.

Тема 4.2. Стилїстична морфологія. Стилїстична семасіологія. Поняття виразного засобу та стилїстичного прийому на морфологічному рівні. Стилїстичні прийоми використання морфологічних категорій різних частин мови (іменників, прикметників, займенників, дієприкметників, дієслів). Поняття вторинної номінації та принципи перенесення найменувань. Фігури заміщення як виразні засоби семасіології: фігури кількості, фігури якості. Теорія

метафори, типи метафори. Фігури суміщення як семасіологічні стилістичні засоби: фігури тотожності, фігури протилежності, фігури нерівності.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. "Andreichuk N. I., Babeliuk O.A. Contrastive Lexicology of English and Ukrainian languages: theory and practice: textbook/ N.I. Andreichuk, O.A. Babeliuk. –Kherson: Publishing House “Helvetica”, 2019. – 236 p.ISBN 978-966-916-875-7"
2. Вербя Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця : Нова книга, 2008. 246 с.
3. Andreichuk N. I., Babeliuk O. A. Contrastive lexicology of English and Ukrainian languages: theory and practice: textbook. Kherson: Publishing House “Helvetika”, 2019. 236 с.
4. Nikolenko A. G. English Lexicology. Theory and Practice. Vinnytsya: Nova Knyha, 2007. 527 p.
5. Potiatynuk U. All about Words: An Introduction to Modern English Lexicology 1: навч.-метод. посібник. Львів: ПАІС, 2014. 362 с.
6. Гороть Є.І. та ін. Теоретична й практична лексикологія сучасної англійської мови. Луцьк: Волин. Нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. 340 с.

Допоміжна

1. Babelyuk O.A. STRUCTURAL PECULIARITIES OF DETECTIVE STORIES // Vectors of the development of philological sciences at the modern stage : collective monograph / N. I. Andreichuk, O. A. Babelyuk, V. D. Bialyk, M. Yu. Ivanchenko, etc. – Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2019. – 296 p.ISBN 978-966-397-124-7 DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-124-7/21-38>"
2. Квеселевич Д. І. Практикум з лексикології сучасної англійської мови : Навч. посібник. Вінниця : Нова Книга, 2003. 127 с.
3. Маковский М. М. Английская социальная диалектика. М. : Высш. шк., 1982. 136 с.
4. Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология. К. : Знання, 2004. 326 с.
5. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Харків : Основа, 1993. 256 с.

Інформаційні ресурси

1. . www.slovnyk.net
2. www.oxfordjournals.org

4. КРИТЕРІЇ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ТА ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

При оцінюванні результатів навчання здобувачів освіти потрібно керуватися такими критеріями успішності навчання:

Бали	Оцінка	Критерії оцінювання
91–100	Відмінно	<p>Здобувач демонструє повні й вичерпні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях.</p> <p>Вміє реалізувати теоретичні положення дисципліни при розв'язуванні практичних завдань, може аналізувати і співставляти навчальний матеріал з даної та суміжних дисциплін. Знає сучасні технології та методи рішення прикладних завдань з дисципліни.</p> <p>За час навчання при проведенні лабораторних занять, виконанні курсової роботи проявив вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включатись в дискусії, може відстоювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються.</p> <p>Зменшення 100-бальної оцінки може бути пов'язане з недостатнім розкриттям питань, що стосується дисципліни яка вивчається, але виходить за рамки об'єму матеріалу передбаченого робочою програмою, або здобувач проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи рішення складних практичних завдань.</p>
81–90	Добре	<p>Здобувач демонструє добрі та вичерпні знання, володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на основі здобутих знань аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при рішенні практичних завдань, проте допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною. Знає сучасні технології та методи рішення практичних завдань з дисципліни.</p> <p>За час навчання при проведенні лабораторних занять, виконанні курсової роботи та поясненні прийнятих рішень, дає вичерпні пояснення.</p>
71–80	Добре	<p>Здобувач в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових прикладних завдань з дисципліни.</p> <p>Вміє пояснити основні положення виконаних завдань та давати правильні відповіді про зміну результату при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях / рішеннях / розрахунках не є системними.</p> <p>Розуміє основні положення, що мають визначальне значення для лабораторних занять, виконанні курсової роботи в межах дисципліни.</p>

Бали	Оцінка	Критерії оцінювання
61–70	Задовільно	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постановку стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати завдання подібні тим, що розглядалися на заняттях, проте допускає значну кількість неточностей і помилок, усунути які здатен лише за допомогою викладача.
51–60	Задовільно	Здобувач володіє певними знаннями та основними положеннями, передбаченими робочою програмою дисципліни, на мінімально допустимому рівні для подальшого засвоєння результатів навчання в рамках освітньої програми. З використанням основних теоретичних положень здобувач з труднощами пояснює правила вирішення практичних завдань дисципліни. Виконання лабораторних завдань, курсової роботи значно формалізовано: є відповідність алгоритму, проте відсутнє глибоке розуміння самої роботи.
35–50	Незадовільно	Здобувач може відтворити окремі фрагменти знань з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни здобувач виконав, працював він пасивно, його відповіді під час лабораторних робіт та результати поточного контролю в більшості є невірними та/або необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у здобувача відсутні, що створює перепони для подальшого засвоєння результатів навчання в рамках освітньої програми.
0–34	Незадовільно	Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його відповіді під час лабораторних робіт та результати поточного контролю є невірними та/або необґрунтованими. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними.

Критерії оцінювання курсової роботи подано у методичних вказівках її до виконання.

Формою підсумкового контролю захист курсової роботи, екзамен.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі засоби діагностики успішності навчання:

- поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей під час практичних занять, поточне тестування);
- підсумкова контрольна робота (залік).

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання. Оцінка із 100-бальної шкали в національну переводиться відповідно до діючого

положення про освітній процес (91–100 – «відмінно», 71–90 – «добре», 51–70 – «задовільно», менше 51 – «незадовільно»).